

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕНКО

«28» серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Туризм і глобальні проблеми сучасності

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань **Ж «Транспорт та послуги»**

спеціальність **ЖЗ «Туризм та рекреація»**

освітня програма **«Міжнародний туризм і рекреація»**

вид дисципліни **обов'язкова**

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

2025/ 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

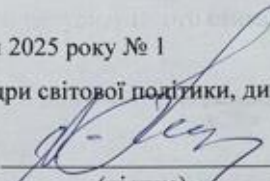
«28» серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Ганна ГАПОНЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

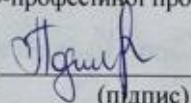
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

(підпис) Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародний туризм і рекреація»

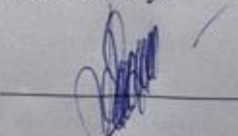
Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародний туризм і рекреація»

(підпис) Поліна ПОДЛЕПІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2025 року №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Туризм і глобальні проблеми сучасності» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародний туризм і рекреація» підготовки магістра за спеціальністю ІЗ «Туризм та рекреація».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета курсу: сформувати у студентів розуміння взаємозв'язку глобальних проблем людства та розвитку туризму, а також навчити розробляти стратегії сталого туризму в умовах світових викликів.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- Ознайомлення студентів із сутністю та особливостями розвитку туризму в умовах глобалізації.
- Формування уявлення про основні глобальні проблеми сучасності та їхній вплив на туристичну сферу.
- Аналіз взаємозв'язку між світовими соціально-економічними, екологічними та політичними процесами й розвитком туризму.
- Вивчення сучасних тенденцій міжнародного туристичного ринку та перспектив його розвитку.
- Розвиток здатності оцінювати ризики і виклики для туристичного бізнесу, пов'язані з глобальними проблемами людства.
- Формування навичок застосування науково-аналітичних методів для прогнозування впливу глобальних процесів на туристичну галузь.
- Виховання відповідального ставлення до сталого розвитку туризму з урахуванням екологічних, культурних та соціальних аспектів.

1.3. Кількість кредитів

3 кредити

1.4. Загальна кількість годин

90 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
58 год.	84 год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері туризму і рекреації.

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності.

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

- формування наступних фахових (спеціальних) компетентностей:

СК2. Здатність планувати і виконувати наукові та/або прикладні дослідження у сфері туризму та рекреації.

1.7. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

РН1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, критичне осмислення проблем у сфері туризму та рекреації і на межі галузей знань.

РН2. Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур у сфері туризму і рекреації.

1.8. Пререквізити:

Для успішного засвоєння курсу студентам бажано мати базові знання про закономірності розвитку суспільства та економіки, розуміння процесів глобалізації та їхнього впливу на різні сфери життя. Важливим є усвідомлення сучасних викликів і проблем людства, що безпосередньо впливають на туризм та міжнародні взаємовідносини.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Туризм у глобалізованому світі. Поняття глобальних проблем людства

Роль туризму в економіці та культурі сучасного суспільства.

Глобалізація і міжнародні туристичні потоки.

Вплив глобальних трендів на туристичну галузь.

Наукові підходи до трактування глобальних проблем. Місце глобальних проблем у системі глобалістики.

Тема 2. Економічні виклики та туризм

Світові економічні кризи та їх вплив на туризм.

Валютні коливання, інфляція, нерівність доходів.

Туризм як драйвер економічного розвитку.

Тема 3. Екологічні проблеми і сталий туризм

Зміна клімату, забруднення довкілля та їх вплив на туризм.

Концепція сталого туризму.

“Зелений” туризм і сертифікація.

Тема 4. Соціокультурні виклики туризму

Масовий туризм та культурна деградація.

Збереження культурної спадщини.

Соціальна відповідальність туркомпаній.

Тема 5. Політичні та безпекові фактори розвитку туризму

Вплив воєн, терористичних загроз, політичної нестабільності.

Міжнародне регулювання безпеки у туризмі.

Туризм у постконфліктних зонах.

Тема 6. Глобальні міграційні процеси та туризм

Туризм і трудова міграція.

Проблеми біженців і туризм.

Візова політика.

Тема 7. Технологічні інновації та виклики цифровізації

Онлайн-платформи бронювання та віртуальний туризм.

Штучний інтелект та автоматизація у туризмі.

Кібербезпека в турбізнесі.

Тема 8. Майбутнє туризму в умовах глобальних викликів

Сценарії розвитку туризму до 2050 року.

Космічний та полярний туризм.

Міжнародна співпраця у вирішенні проблем.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	ла б.	ін д.	с. р.		л	п	ла б.	інд .	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Туризм у глобалізованому світі. Поняття глобальних проблем людства	12	2	2			8	11	1				10
Тема 2. Економічні виклики та туризм	11	2	2			7	12					12
Тема 3. Екологічні проблеми і сталий туризм	12	2	2			8	11	1				10
Тема 4. Соціокультурні виклики туризму	11	2	2			7	11	1				10
Тема 5. Політичні та безпекові фактори розвитку туризму	11	2	2			7	11	1				10
Тема 6. Глобальні міграційні процеси та туризм	11	2	2			7	12					12
Тема 7. Технологічні інновації та виклики цифровізації	11	2	2			7	11	1				10
Тема 8. Майбутнє туризму в умовах глобальних викликів	11	2	2			7	11	1				10
<i>Усього годин</i>	90	16	16			58	90	6				84

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Туризм у глобалізованому світі. Поняття глобальних проблем людства	2
2	Економічні виклики та туризм	2
3	Екологічні проблеми і сталий туризм	2
4	Соціокультурні виклики туризму	2
5	Політичні та безпекові фактори розвитку туризму	2
6	Глобальні міграційні процеси та туризм	2
7	Технологічні інновації та виклики цифровізації	2
8	Майбутнє туризму в умовах глобальних викликів	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	1. Проаналізувати динаміку міжнародних туристичних потоків за останні 10 років. 2. Підготувати інфографіку “Карта основних світових туристичних центрів”. Кейс: “Як глобалізація змінила туристичну привабливість Барселони та Амстердама”.	8	10
2	1. Розрахувати вплив коливання валютного курсу на вартість туристичних пакетів. 2. Проаналізувати статистику падіння/зростання туристичних потоків під час економічної кризи 2008 року. Кейс: “Як економічна криза в Греції вплинула на туристичний сектор країни”.	7	12

3	1. Розробити екотуристичний маршрут для національного парку. 2. Підготувати рекомендації для туристичного бізнесу з мінімізації вуглецевого сліду. Кейс: • “Проблеми надмірного туризму на острові Бора-Бора та їх екологічні наслідки”.	8	10
4	1. Провести SWOT-аналіз культурного впливу туризму на обрану країну. 2. Підготувати кодекс етичної поведінки туристів для культурно чутливих регіонів. Кейс: • “Венеція: баланс між туризмом і збереженням культурної спадщини”.	7	10
5	1. Підготувати план кризового реагування для туристичної компанії. 2. Оцінити рівень ризику для туристів у трьох обраних країнах. Кейс: • “Туризм у Шрі-Ланці після громадянської війни”.	7	10
6	1. Порівняти візові режими для туристів у країнах Шенгену та Південно-Східної Азії. 2. Розробити план підвищення туристичної привабливості регіону з високою міграційною активністю. Кейс: • “Вплив міграційної кризи 2015 року на туристичний бізнес у Європі”.	7	12
7	1. Створити віртуальний тур за допомогою Google Earth або аналогічного сервісу. 2. Проаналізувати використання AI у роботі готельних мереж. Кейс: • “Airbnb як приклад цифрової трансформації індустрії гостинності”.	7	10
8	1. Створити прогноз впливу кліматичних змін на туризм у Середземномор’ї.	7	10

	2. Розробити концепт туристичного продукту у сфері космічного туризму. Кейс: • “Virgin Galactic: реалії та перспективи космічного туризму”.		
	Разом	58	84

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання в межах дисципліни навчальним планом не передбачене.

7. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу: – словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж); – наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження); – практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

2. За організаційним характером навчання: – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; – методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; – методи контролю та самоконтролю у навчанні; – бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Поточний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у форму заліку. До заліку допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань становить 40.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / продовження дії **обставин непоборної сили** здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Туризм і глобальні проблеми сучасності». <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=15031>

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Разо м	Залікова робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Поточни й контроль			
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100
60 (мінімум – 20)											(мініму м – 50)

T1, T2 ... T8 – змістові теми.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль протягом семестру – 60 балів.

З них:

- активна робота на семінарських заняттях – 40 балів (5 балів за кожну тему);
- поточний контроль – 20 балів.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання знань студентів на семінарських заняттях

Усний виступ, виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та

	аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Критерії поточного контролю знань студентів

Поточний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Поточний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Письмова контрольна робота або тестування	Критерії оцінювання
15-20	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та

	практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
10-14	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
5-9	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1-4	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (заліку): виконання контрольної роботи, виконання поточного контролю у вигляді тестів за результатами яких він набрав не менше 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Структура заліку:

- тести – 20 балів (20 тестових завдань x 1,0 балу);
- 2 відкриті питання творчого характеру – 20 балів (по 10 балів кожне).

Критерії оцінювання тестових завдань під час складання заліку

Бали	Критерії оцінювання
20–18	Відповіді повні, без помилок; демонструється глибоке розуміння матеріалу та вміння застосовувати знання на практиці.

17–15	Відповіді в основному правильні, незначні неточності; знання достатні для розв’язання завдань, але бракує деталізації чи прикладів.
14–11	Є помилки у відповідях; продемонстроване лише часткове розуміння матеріалу; приклади або аргументація подані неповністю.
10–6	Відповіді поверхові, багато неточностей; знання фрагментарні, застосування на практиці утруднене.
5–1	Дуже низький рівень знань; більшість відповідей неправильні або відсутні; відсутнє логічне обґрунтування.
0	Завдання не виконано або всі відповіді неправильні.

Критерії оцінювання відкритих питань творчого характеру під час складання заліку

Бали	Критерії оцінювання
10	Відповідь повна, аргументована, логічна; присутні оригінальні ідеї, творчий підхід та приклади; відсутні помилки.
9–8	Відповідь змістовна та правильна, проте менш глибока або з незначними неточностями; творчий підхід частково реалізований.
7–6	Відповідь в основному правильна, але неповна; відчувається обмежений творчий підхід, приклади подані частково.
5–4	Відповідь поверхова, з помилками; слабкий рівень аргументації; творчий компонент відсутній або мінімальний.
3–1	Дуже низький рівень виконання; відсутня логіка та аргументація; відповідь майже не розкриває питання.
0	Відповідь відсутня або повністю неправильна.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем

використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
0 – 49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. К.: Держспоживстандарт України, 2004.
2. ДСТУ 4268:2003 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги.
3. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів.
4. ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Терміни та визначення.
5. ДСТУ 3279- 95 Стандартизація послуг. Основні положення.
6. Правила роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства: Наказ міністра економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.07.2002, № 219.
7. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг (Наказ Державної туристичної адміністрації України 16.03.04, № 19). URL: <http://rada.gov.ua/pravo>
8. Про створення Державного інноваційного фонду: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1992 р. № 77. URL: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/77-92-п>.
9. Про затвердження Положення про порядок створення та функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 1996 р. № 549. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/549-96-п>
10. Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів: Постанова Кабінету міністрів України № 1474 від 17 вересня 2003 р. із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP031474.html.
11. Про затвердження Рекомендованих норм технічного оснащення закладів громадського харчування: Наказ міністра економіки та з питань європейської інтеграції України від 03.01.2003 р. № 2.
12. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
13. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 серпня 1991 р. № 1560-XII. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.01.2003 р. № 433-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003, № 36. С. 354. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/433-IV>.
15. Про туризм № 324/95-вр від 15.09.95 р. та Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про туризм» від 18.11.03 р. URL: <http://rada.gov.ua/pravo>.
16. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
17. Влащенко Н. М. Інноваційні технології в туризмі : навч. посібник / Н. М. Влащенко, М. В. Тонкошкур ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 214 с.

18. Давидова, О. Особливості застосування інновацій у розвиток туристичної галузі України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. № 7 (172). С. 65-69.
19. Джинджоян В.В., Тесленко Т.В., Горб К.М. Інноваційні технології в туризмі та гостинності : навчальний посібник. Київ: Видавництво «Каравела», 2022. 340 с.
20. Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 148 с.
21. Журба, І., Несторишен, І., Матюх, С. Ініціативи Всесвітньої туристичної організації щодо стимулювання інноваційних технологій в туризмі. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2022. № 1 (5). С. 60-64. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(5\).2022.11](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(5).2022.11)
22. Інноваційні технології в готельному господарстві: основи теорії : навчальний посібник / Т. В. Капліна, В. М. Столярчук, Л. П. Малюк, А. С. Капліна. Полтава : ПУЕТ, 2018. 357 с.
23. Інформаційні системи і технології в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі / М. М. Скопень та ін. Київ : Вид-во Ліра-К, 2020. 768 с
24. Коркуна О., Никига О., Підвальна О. Інноваційний розвиток як напрям функціонування регіональних туристичних систем. Економічна політика регіонального розвитку і місцеве самоврядування. *Науково-виробничий журнал: Інноваційна економіка*. № 3-4, 2020. С. 98-104.
25. Корнієнко О. М., Зайцева В. М. Аналіз та оцінка потенціалу туристських територій : навч. посіб. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 288 с.
26. Островська Г. Й. Особливості розвитку готельно-ресторанної справи: кухні народів світу. Навчальний посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2018. 268 с.
27. Підвальна О. Г. Формування механізму управління інноваційною діяльністю компаній індустрії туризму в регіоні. *Підприємництво та інновації*. 2019. № 10. С. 107–113.
28. Підвальна О. Г., Колесник Т. В. Регіональна політика інноваційного розвитку сфери туризму: проблеми формування та регулювання : монографія. Вінниця : Вид-во ТОВ «Друк», 2022. 372 с.
29. Романів П. В. Управління інноваційним розвитком туризму : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 198 с.
30. Савіцька О. П., Савіцька Н. В. Сучасні тренди інноваційного розвитку сфери туризму в Україні. *Бізнес Інформ*. 2021. №9. С. 124–130. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-9-124-130>
31. Четирбук О.Р., Голод А.П. Теоретичні засади інноваційного розвитку територіальних туристичних систем. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2023. № 17. С. 181-186. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-16>
32. Шаманський С. Й. Бойченко С. В. Інноваційні екологічно безпечні технології у водовідведенні : монографія. Київ : Вид-во Центр навчальної літератури, 2018. 320 с.

Допоміжна література

33. Європейські стандарти бізнес-планування : навч. посіб. / О. В. Димченко та ін. ; Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2021. 143 с.
34. Какічев С. В., Ліщитович Л. І. Новий світовий лад – електронна цивілізація: моногр. К. : КВІЦ, 2017. 200 с.
35. Ліщитович Л. І. Ноосфера: наукове видання. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 308 с.
36. Менеджмент туристичної індустрії : підручник / В. П. Руденко та ін. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. 504 с.
37. Про інновації. Harvard Business Review: 10 найкращих статей. HBR's 10 Must Reads on Innovation. Київ : КМ-Букс, 2018. 208 с.
38. Тоффлер Е. Третя хвиля; пер. з англ. А. Євса. Київ: Видав. дім «Всесвіт», 2000. 480 с.
39. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 244 с.
40. Alderton M. (2016) How virtual reality will transform meeting. Successful Meetings Publishing, Availabe at: <http://www.successfulmeetings.com/Strategy/Technology-Solutions/Virtual-RealityMeetings-Events-Destination-Marketing/>
41. Carayannis Elias G., Campbell David F.J. Triple Helix, Quadruple Helix and Quintuple Helix and How Do Knowledge, Innovation and the Environment Relate to Each Other? Availabe at: <http://www.irma-international.org/viewtitle/68773/>
42. Cardona J. R., Sanchez-Fernandez M. D. Innovation and Strategic Management for the Development of Tourist Destinations: Development of Nightlife and Residents Attitudes in Punta del Este (Uruguay). 2022. P. 147-157.
43. Hotels 2020: Welcoming tomorrow's guests. Avaliabe at: https://www.grantthornton.global/globalassets/1.-member-firms/global/insights/article-pdfs/2015/gt_hotelfutures_lowres.pdf
44. Innovation, education and investments. World Tourism Organization. URL: <https://www.unwto.org/innovation-investment-and-digital-transformation>
45. Mensh G. (1979) Stalemate Technology: Innovation Overcome the Depression. – Cambridge, Masp.
46. Obozna A., Havrylova O., Mogilevich I. (2018) Innovative activity in the tourism industry: regional aspect. *Science and innovation: Collection of scientific articles*. Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, P. 195–201.
47. Pitre V. (2017) Top 7 Business Collaboration Conference Apps in Virtual Reality (VR) *Harvard Business Review*. Availabe at: <http://www.vudream.com/top-7-business-conference-apps-virtual-reality-vr/>.
48. Terenzio O. (2016) 12 tips for creating restaurant marketing emails that work. Availabe at: <http://openforbusiness.opentable.com/tips/12-tips-for-creating-restaurant-marketingemails-that-work/>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>

3. Національна туристична організація України (НТО). Офіційний сайт. URL: <http://www.ntoukraine.org/>
4. Офіційний веб-портал Верховної ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО). URL: <http://www2.unwto.org>
6. Офіційний сайт Всесвітньої Ради з туризму та подорожей (WTTC). URL: <http://www.wttc.org>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Туризм і глобальні проблеми сучасності» (<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=15031>)